

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952
תוכן עניינים

198	פירושים	סעיף 1
198	אחריות המדינה בנזיקים	סעיף 2
198	מעשה בתחום הרשאה חוקית	סעיף 3
198		סעיף 4
198	פעולה מלחמתית	סעיף 5
198	תביעות בשל פעולות כוחות הביטחון באזור	סעיף 5א
199	תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים	סעיף 5ב
199	בית המשפט המוסמך	סעיף 1ב5
199		סעיף 5ג
199	שינוי התוספת הראשונה בצו	סעיף 5ד
199	חבלה, מחלה או החמרת מחלה שאירעו בשירות צבאי	סעיף 6
199	מוות שאירע בשירות צבאי	סעיף 7
200	התיישנות לענין חוקי שיקום	סעיף 7א
200	פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה	סעיף 7ב
200	זכות המדינה לשיפוי	סעיף 7ג
200	נכסים מוקנים למדינה	סעיף 8
200	שמירת הוראות חוק מיוחדות	סעיף 9
200	שמירת דינים	סעיף 9א
200	ביטול	סעיף 10
200	תיקון פקודת המשפטים הממשלתיים	סעיף 11
200	תוספת ראשונה	
200	תוספת שניה	

- פירושים 1. בחוק זה –
- "הפקודה" פירושו – פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944 ;
- "מעשה" – לרבות מחדל ;
- "אחריות בנזיקים" פירושו – אחריות לפי הפקודה על מעשה שנעשה לאחר תחילת תקפו של חוק זה ;
- "פעולה מלחמתית" – לרבות כל פעולה של לחימה בטרור, במעשי איבה או בהתקוממות, וכן פעולה לשם מניעתם של טרור, מעשי איבה או התקוממות שהיא פעולה בעלת אופי לוחמתי, בהתחשב במכלול נסיבותיה, ובכלל זה במטרת הפעולה, במיקומה הגאוגרפי או באיום הנשקף לכוח המבצע אותה ;
- מונחים אחרים משמעותם כמשמעות הנודעת להם בפקודה.
2. דין המדינה, לענין אחריות בנזיקים, כדין כל גוף מואגד, פרט לאמור להלן בחוק זה.
3. אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה בתחום הרשאה חוקית, מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית ; אולם אחראית היא על רשלנות שבמעשה.
4. (בוטל)
5. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה על ידי פעולה מלחמתית של צבא-הגנה לישראל.
- (ב) טענה המדינה, כטענה מקדמית, כי אינה אחראית בנזיקים בשל כך שהמעשה שבשלו נתבעה הוא פעולה מלחמתית כאמור בסעיף קטן (א), ידון בית המשפט בטענה לאלתר, ואם מצא כי המעשה הוא פעולה מלחמתית כאמור, ידחה את התביעה.
- 5א. תובענה נגד המדינה או נגד שלוח של המדינה בשל נזק שנגרם באזור כתוצאה ממעשה שנעשה על ידי צבא הגנה לישראל (בסעיף זה – תובענה) תידון בכפוף להוראות סעיף זה :
- (1) בסעיף זה –
- "אזור" – כל אחד מאלה : יהודה והשומרון וחבל עזה ;
- "צבא הגנה לישראל" – לרבות כוחות ביטחון אחרים של מדינת ישראל הפועלים באזור ;
- (2) (א) לא ידון בית המשפט בתובענה אלא אם כן הנפגע או אפוטרופסו או אחר מטעמו נתן הודעה בכתב, כפי שייקבע בתקנות, על המעשה נושא התובענה ;
- (ב) ההודעה תינתן בתוך 60 ימים מיום המעשה ; ואולם אם מחמת מצב בריאותו של התובע או אפוטרופסו, או מחמת נסיבות מוצדקות אחרות נבצר ממנו לתת את ההודעה בתוך המועד האמור, תינתן ההודעה בתוך 30 ימים מהיום שבו הוסרה המניעה ;
- (ג) נפטר הנפגע ולא ניתנה הודעה בעודו בחיים, וטרם חלף המועד למתן הודעה לפי סעיף קטן (ב), תינתן ההודעה על ידי התלויים בו או על ידי עיזבונו, או על ידי אחר מטעמו בתוך 60 ימים מיום פטירתו ;
- (ד) על אף האמור בפסקה זו, רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדון בתובענה בשל מעשה שהודעה עליו לא נמסרה במועד ;
- (3) לא ידון בית המשפט בתובענה שהוגשה לאחר שחלפו שנתיים מיום המעשה נושא התובענה, ואולם רשאי בית המשפט, אם שוכנע כי לא היתה בידי התובע אפשרות סבירה להגיש את תביעתו בתוך התקופה האמורה, להאריך את התקופה בתקופה נוספת שלא תעלה על שנה אחת ; היה התובע קטין ביום המעשה, תקופת ההארכה כאמור לא תעלה על שלוש שנים ;
- (4) הוראות סעיפים 38 ו-41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בדיון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט לקבוע כי יחולו הוראות סעיפים אלה אם מצא כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין ומטעמים שיירשמו ;

(5) נוכח בית המשפט כי נשללה מהמדינה הזדמנות הוגנת להתגונן בתובענה כתוצאה מכך שהמועצה הפלשתינית אינה מקיימת את ההוראות בדבר עזרה משפטית בהתאם להסכם, רשאי הוא, לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה, לדחות את התובענה; בפסקה זו, "ההסכם" – כהגדרתו בחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967; "המועצה הפלשתינית", כהגדרת "המועצה" בחוק האמור;

(6) שר הביטחון ממונה על ביצוע סעיף זה והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

על אף האמור בכל דין, אין המדינה אחראית בנזיקים לנזק שנגרם למי שמפורט בפסקאות (1), (2) או (3), למעט לנזק שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה –

(1) נתין של מדינה שהיא אויב או מי שאינו אזרח ישראלי, שהוא תושב שטח מחוץ לישראל שהממשלה הכריזה עליו, בצו, כשטח אויב, אלא אם כן הוא שוהה כדין בישראל;

(2) פעיל או חבר בארגון מחבלים;

(3) מי שניזוק בעת שפעל בשליחותו או מטעמו של נתין מדינת אויב, חבר או פעיל בארגון מחבלים.

בסעיף זה –

"אויב" ו"ארגון מחבלים" – כהגדרתם בסעיף 91 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"המדינה" – לרבות רשות, גוף או אדם הפועלים מטעמה.

תובענה כאמור בסעיף 5א, וכן תובענה כאמור בסעיף 5ב לרבות בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה, יוגשו לבית המשפט המוסמך במחוז הקרוב ביותר למקום המעשה שבשלו תובעים, מבין המחוזות ירושלים והדרום.

(בוטל)

שר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה.

(א) אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה שנחבל חייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לענין חייל בשירות קבע – אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה כאמור שהיא חבלת שירות.

(ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לענין חייל בשירות קבע – אין המדינה אחראית בנזיקים על מחלה או על החמרת מחלה כאמור שהיא מחלת שירות.

בסעיף זה –

"חבלה", "חבלת שירות", "מחלה", "מחלת שירות", "שירות צבאי" ו"שירות" – כהגדרתם בחוק הנכים;

"חוק הנכים" – חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב];

"חייל בשירות קבע" – חייל בשירות קבע כהגדרתו בחוק הנכים, למעט חייל כאמור המשרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה, כמשמעותו בסעיף 2ב לחוק האמור, במהלך התקופה האמורה באותו סעיף.

(א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל כתוצאה מחבלה שנחבל בה בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לענין חייל בשירות קבע – אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו כתוצאה מחבלה כאמור שהיא חבלת שירות.

(ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל, כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה שנגרמו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לענין חייל בשירות קבע – אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה כאמור שהיא מחלת שירות.

בסעיף זה –

תביעות
ופעיל או
בארגון מחבלים

בית
המוסמך

שינוי
הראשונה בצו

חבלה, מחלה או
החמרת מחלה
שאירעו בשירות
צבאי

מוות
בשירות צבאי

"חבלה", "חבלת שירות", "מחלה", "מחלת שירות", "שירות צבאי" ו"שירות" – כהגדרתם בחוק משפחות חיילים ;

"חוק משפחות חיילים" – חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950 ;

"חייל בשירות קבע" – חייל בשירות קבע כהגדרתו בחוק משפחות חיילים, למעט חייל כאמור המשרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה, כמשמעותו בסעיף 2 לחוק האמור, במהלך התקופה האמורה באותו סעיף.

הוגשה תובענה בנזיקין נגד המדינה ונדחתה מכוח הסעיפים 6 או 7, תסתיים תקופת ההתיישנות להגשת בקשות להענקות ותגמולים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב], וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"י-1950, במועד הקבוע בהם או בתום ששה חדשים מיום מתן פסק דין שאין עליו ערעור עוד, הכל לפי המועד המאוחר יותר, ובלבד שהתובענה בנזיקין הוגשה לא יאוחר משנה לאחר תום תקופת ההתיישנות הקבועה באותם חוקים.

7א. (א) בנסיבות שבהן אין המדינה אחראית בנזיקים לפי אחד הסעיפים 5 עד 7, יהא פטור מאחריות כאמור גם מי שבגללו היתה המדינה אחראית בנזיקים אילולא הסעיפים האמורים.

(ב) סעיף זה יחול אף לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני יום תחילתו, ואולם אין בו כדי לפגוע בפסק דין סופי שניתן לפני היום האמור.

7ג. אין בהוראות סעיף 7ב כדי לפגוע בזכותה של המדינה לשיפוי ממי שהיה חייב בו אילולא ההוראות האמורות.

8. אין המדינה אחראית בנזיקים בתורת בעלת נכס שהוקנה לה מכוח החוק בלבד, כל עוד לא קנתה אחיזה בנכס.

9. האמור בחוק זה אינו פוגע בכל הוראה שבחיקוק מן החיקוקים המנויים להלן, הקובעת, המגבילה או השוללת את אחריות המדינה או מוסדותיה :

(1) פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) ;

(2) פקודת בתי הדואר ;

(3) פקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936 ;

(4) חוק נכסי נפקדים, תשי"י-1950 ;

(5) חוק נכסי גרמנים, תשי"י-1950 ;

(6) (נמחקה)

9א. אין בהוראות סעיף 5ב כדי לגרוע מכל הגנה, חסינות או פטור, הנתונה למדינת ישראל על פי כל דין.

10. סעיף 4(1) לפקודה – בטל.

11. פקודת המשפטים הממשלתיים, תתוקן כך :

בסעיף 3, בסעיף קטן (1) –

(1) בפסקה (ג), במקום הנקודה שבסופה יבוא פסיק ואחריו "או" ;

(2) תיווסף פסקה זו :

"(ד) נזיקים אזרחיים".

תוספת ראשונה

(סעיף 5ב(א))

תביעה שעילתה נזק שנגרם לאדם כאמור בסעיף 5ב(א) בעת שהיה מצוי במשמורת של מדינת ישראל כעצור או כאסיר ואשר לאחר שהותו במשמורת לא חזר להיות פעיל או חבר בארגון מחבלים או לפעול מטעמו או בשליחותו של מי מהם.

תוספת שנייה